

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravnništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 24.— Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 7

V Trstu, dne 1. aprila 1924.

Leto V.

Učiteljeva osebnost

II.

Mnogo se govori o duhovnem prerojenju, ki naj izide iz preurejene šole. Vendar ni prvi pogoj duhovnega prerojenja šole pouk, ampak učiteljeva osebnost, v zvezi z ono prostostjo, ki daje človeku zavest, da ni njegov obstanek v nevarnosti, če ne laže v vsem svojem zasebnem početju in v vsem javnem delu. Če sestoji ves pouk iz duhomornega ponavljanja podanega, če ni v zvezi z življenjem in za življenjski poklic, če je zgolj delo za nadzornika, ne bo nikdar prinesel duhovnega prerojenja, ki ostane zveneča fraza brez vsebine. Tak pouk je notranja laž in nima niti praktične niti нравne vrednosti, ker otroka kvari namesto da bi mu koristil. S takim poukom ostane ljudska izobrazba vedno na nizki stopnji.

Vprašanje delovne šole sili bolj in bolj v ospredje, vendar je doslej naša šola taka, da nismo v njej rešili niti najbolj enostavnih zahtev praktičnega. Učitelj navadno teoretizira, z otroci postopa šablonsko, poredkoma tako kakor postopajo starši. To ni njegova krivda, marveč v veliki meri napaka onega zgrešenega naziranja, da je v znanju vsa sreča človeka. Vsled tega se tudi polaga vsa teža na pouk, a se popolnoma prezre, da, naravnost zameta ogromni pomen učiteljeve osebnosti v šolskem delu.

Vrednost učitelja je namreč odvisna od njegovih нравnih svojstev. Ne njegova beseda, kar učitelj dela, to ima pomen. Čim manj se njegove besede ujemajo z dejanji, tem manj bo vplival na mladino. Moč učitelja v šoli ima svoj vir v vrednosti, ki so jo v njem našli starši otrok. Ni ga stanu, čigar delo bi bilo tako odvisno od osebnih, vse bistvo človeka tvorečih svojstev kakor učiteljevih.

Kje pa naj učitelj razvije svojo osebnost, če ne sredi življenja? Kako naj bo njegov pouk uspešen, če njegova dejanja govorijo proti njegovim besedam?

Nad učiteljem stoji vsa javnost ter ga sodi. Kolikor bolj ga javnost vidi, toliko čistejše mora biti vse njegovo dejanje in nehanje. To ima dvojne dobre posledice: učitelja varuje pred padcem, obenem pa daje javnosti pravec, zakaj нравni vzgled ne ostane nikdar brez zdravilnih učinkov. Hoteti duhovno prerojenje potom šole in učitelju zvezati roke, izločiti ga iz dru-

žabnega kroga, v katerem dela, je in ostane protislovje. Prepričati učitelju vsako kulturno udejstvovanje izven šole pomenja posredno zadeti šolo samo, ker z izločenjem učiteljeve osebnosti zvojeni njegov vpliv v šoli, ostane od njegovega pouka komaj še kopa besed brez življenjske sile. Kjer pa ni življenjske sile, ne more biti tudi duhovnega prerojenja.

Učitelj in šola morata biti vzgled brezpogojne korektnosti. Kaj bi učitelj sredi mladine, če sam ni vzor? Otrok vidi v njem varovalca нравnega, varovalca skupnosti, zakona v malem šolskem občestvu, brez oziroma na osebni pomen ali važnost poedincev in le z ozirom na splošne namene. Samo z učiteljem, ki ima potrebno svobodo, toliko svobodo, da njegovo delo ni zgolj laž, ima šola pomen za povzdigo ljudske kulture, ima vzgojni poklic, ki je daleč nad poukom, samim. Nравna osebnost učitelja je nedotakljiva, ako naj ustanova, v kateri učitelj dela, kaj doseže. Brez нравne osebnosti namreč vzgoje ni, ker ni bil razum nikoli dovolj močan, da bi mogel določiti zlo in dobro, ali tudi le oddeliti zlo od dobrega, približno vsaj, zakaj odgovori, ki jih je dajala znanost, so bili grobi kakor pest. Ilapčevanje pa ni vzgoja, a ljudje, katerih svoboda je skrita nekje v globini in je pogrnana v temoto, a na zunaj jim je ostala le prekanjenost in zloba, so sužnji, katerih se je bati.

V šoli vladaj pravičnost, čast, strogo vršenje dolžnosti in čednosti, ki so v zvezi z zdravstvom. Ali je to mogoče, če v učitelju ni нравne moči? Nравna moč človeka pa je vest in vest se kaže v krepostih. Učitelj je plačan komaj toliko, da se za silo preživlja. A še to je negotovo. Pohodite mu še ono trohico človeškega dostojanstva, ki ga ima, pa boste imeli nestvor, čigar delo bo v škodo in sramoto vsakemu нравnemu in duhovnemu prerojenju današnje družbe. Samo dve poti sta: ali naj gre preurejena šola navzdol vsled izločenja učiteljeve нравne osebnosti iz vsega šolskega dela, ali naj se razvija zdrava in ljudstvu v prilog s tem, da se omogoči razvoj нравnih moči učitelja. Za poslednje je potrebna najmanj ona svoboda, ki jo daje učiteljem zakon o njegovem pravnem položaju, ki pa je učiteljstvo doslej ne uživa.

Upajmo, da bo boljše v prihodnosti, ako danes razmere še niso izčiščene.

Polgodišnja bilanca

Od momenta kada je zloglasna Gentilijeva reforma svojim razglasom, — pogazivši i najelemenarnije pedagoško načelo, objavila smrtnu osudu našem školstvu i bacila na ulice više naših valjanih drugova, naš se položaj a i naših škola dnevno pogoršava. Ne govoreći niti o pojedinim učiteljskim žrtvama, spomenuta je reforma unesla u naše škole potpunu pobrkanoost, te je rasklimala i onako labave temelje školskog rada i odgoja.

Njezine kobne posledice počele su da se osećaju već za vreme prvih školskih dana, a što tek da kažemo sada, kad smo već prekoračili polovinu školske godine. Dok su s jedne strane desетки učitelja čitave mesece vrludali bez službe u neizvesnosti, dotle su neke škole bile ili posve zatvorene ili delomično okrnjene sa nastavničkim osobljem, pa je i razumljivo, da je takav položaj bio na štetu samom napretku škole. Naš je narod listom ustao protiv sudbonosne i pogubne odredbe, ali su se njegovi protesti bagatelizirali, jer reakcija ne može da se zaustavi na pol puta, već treba da dovrši svoje crno delo. — Da se pak javnosti baci prah u oči, mnogi su učitelji bili ponovno namešteni, — ta glavno je bilo samo, da se je plan počeo provadjati. Učitelja će se već lako moći naknadno rešiti.

Preostaje nam, da nabrajamo same neuspehe i slabe strane svega, šta je zatim sledilo. Naše školstvo preživljuje svoju najveću krizu, nalazi se u potpunome zastoju, dapače kaosu. Ova je školska godina, godina prave zbrke i disorijentacije. Ne može se uopće da govori o pozitivnim uspjesima na našim školama.

Davno već obećani didaktični ravnatelji nijesu još imenovani, dok se istovremeno sa strane školskih vlasti odriče svaka kompetenca školskim upravama. Dok nadzornici u nekim kotarima sazivlju učitelje na sastanke, na kojima raspravljaju o novom programu, dotle u drugim okružjima nemaju nastavnici nikakvih uputa ni stalno označenih programa. Isto se tako i sama reforma u smislu odnarođjivanja naših škola tumači i provodja različito i bezglavo. Dok se na nekim školama poučava samo 1. školsko godište u talijanskom nastavnom jeziku,

dotle se na drugim opet poučava u svim prvim trim školskim godištima tako, da će u takvom slučaju jedno- i dvorazrednice, kojih ima najveći broj, biti već sledeće godine potalijančene. Na našim školama pašuju specijalisti, koji su inače ove godine dobili nazive redovitih učitelja prvih razreda.

I tako možemo ići redom dalje.

Reasumirujući postepeno sve pogubne školske nedaće, dolazimo do posve negativnih rezultata na školama. Svedoci smo dnevnog nazadovanja u obuci, te potpune profanacije svakog uzgojnog načela. Naše su škole osobito u razredima, gdje je uveden italijanski nastavni jezik, izgubilo sasvim odgojni značaj, a ne može dapače biti govora niti o materijalnoj strani odgoja. — Uverili smo se na vlastite oči, da se tako vrši jednostavno zaglupljivanje školskog naraštaja, te mrcvarenje dečje psihe. Omladini se već u zametku ubija volja za školski polazak, jer interesu za školsko poučavanje nema ni traga ni znaka.

Naši su drugovi osobito na selima obnemogli, te su u svrhu da zaustave potpuno rasulo čitavog školskog aparata i da spase školski pomladak od pretećeg mu analfabetizma, — prinuđeni, da mimoilaze sve principe moderne škole, te da se ograniče na jednostavno poučavanje čitanja, pisanja i temeljnih pojmova iz računstva i nastavnog jezika.

Novе reforme i programi u pouci su bez sumnje dobri, ali se mogu primenuti samo u školama gdje je za nastavni materinski jezik djece. U našim je pak školama već samom odredbom, da se uvede talijanski kao nastavni jezik, isključena svaka mogućnost i odstranejni su svi uslovi za uspešan i pozitivan rad. Pola godine prakse na školama, koje su žigosane pečatom Gentilijeve reforme, dokazuje nam jasno, da se je ta reforma potpuno osmešila i pokazala bezuspešnom, te si i sama kopa grob.

Mi nastavnici verujemo u napredni duh vremena, koji će svakako zamesti trag tog nekulturnog promeni. Neka se kompetentni školski i drugi faktori upute po našim školama, da se sami osvedoče kako one pružaju gledaocima žalosnu sliku iza recepta gospodina ministra, pa će sigurno postarati, da se taj recept čim pre otpravi.

Titus.

Naša staleška borba nije politika

Kaži ti, nečoveče, gladnu radniku da tera obesnu politiku, ako on u traženju službe, kruha i zarade više, psuje, prosveduje i demonstrira! To mu ne smeš da prigovoriš i spočitneš, ne smeš mu zameriti, ako nisi voljan da igraš krvnu ulogu zveri nad čovekom što se bori proti smrti a za svoju egzistenciju i život. A život je život; život je prvo slovo u knjigi čoveka i čovečanstva. Prvo i zadnje slovo, dapače jer čovek hoće da živi i egzistira sebe radi i radi potomstva, a mnogi, osobito učitelji, radi napretka i kulture ljudske. Moramo živeti! Čemu se onda rodismo?! Živeti moram, jer se rodih i jer me na to sili životni nagon. Živeti imam pravo, a nad mojim životom i smrti nema niko živi pravice. Živeti moram i moramo, a zato trebamo životne namirnice i potreboće. I mi učitelji valja da živimo, jer smo ljudi, a pošto smo javni čimbenici u društvu te čovečanski prosvetitelji, odatle naše dvostruko pravo do života i do posedovanja životnih sredstava.

Radnik dakle što se bučno bori za svoj svakdašnji krušac, potpuno ima pravo boriti se, a njegova ota borba opravdana je porodom, nebom i zemljom. To

pravo do te borbe za svoje biće i žiće uživa svako rodjeno stvorjenje, a uživamo ga i mi učitelji.

Što da učinimo gladni i goli, očajni i žalosni? Zar u tome stanju da počinimo samoubojstvo?! Ne ćemo! Mi smo učitelji naobraženi borci, pak ne ćemo, radi gladi i golotinje živi u grob. Ne, mi ćemo i gladni i vojni u borbu sa sebe i za svoje obitelji, što su zapravo naša najveća skrb i bol.

Jer mnogostroku muku podnaša bedan učitelj kao gospodar obitelji, pošto mu je na srcu život sopruge i drage dečice možda većma nego njegov vlastiti. I jest, bez sumnje trpi on najveć radi svojih milih i dragih, pošto on im daje život, a prema tomu imadu njegov porod i sopruka pravo od oca zahtevati barem suha hleba za život. Učitelj je spleo гнездо svoje obiteljsko, njegova je dužnost sveta da ga brani, hrani i čuva. I to on čini već samo iz ljubavi i milosrdja. U našoj učiteljskoj borbi sodeluje s nama i naše obitelji, jer ne će ove svu krivnju nevolje svaliti na roditelja. Znadu dobro naša deca i naše majke za uzročnike i uzroke naše sveopće bede i nevolje, pak se stavili uz bok svoja prežalosnog hranitelja i u bojni red za koru hleba.

Jest, mi i naše obitelji borimo se proti gladi i nevolji; borimo se za život i čast svoju.

I ti, okrutni čoveče, reci: je li ovo spada u politiku?! Ako jest, e onda zbilja smo mi svi učitelji političari. Istina, poznamo mi onu raširenu bolest u politici, da mnogi gramze i se bore za časti lih radi sticanje bogatstva; ali to se nama nastavnicima ne može niti smije spočitnuti. Mi ne želimo ikoje časti osim one učiteljske i kulturne; ali i kao takovi valja da nam se pruži mogućnost živeti telesno i duševno. Inače prestajemo bitisati fizički i moralno, a to znače ubijati nas polagano.

Pogledajte, zavirite malo u učiteljske domove. Ako vam ne bude sakriveno, osvedočiti ćete se, da danas trpi naše učiteljstvo, trpi oskudicu.

Uveriti ćete se da radi najlošeg novčanog stanja padaju članovi naših obitelji u razne bolesti, osobito u zloglasnu sušicu... Padaju i učitelji našim redom u greb, a tako mladi i poletni. Prvi uzrok? Bolest. Drugi uzrok? Tuga, jad, čemer i siromaštvo.

Sve, sve nas sili i nuka, da se mi učitelji borimo proti nevolji i smrti, a za svoj život.

Naš slav. učitelj se takorekoć nalazi na pravoj fronti. Strepi danju i noću za svoj život i položaj. Kamo ću s obitelji budem li lišen službe? Što će biti s menom ako se moja škola potalijanči? I ta skrb peče ga, grize slabi i otimlje svaku energiju, otimlje mu «mozgu misli». Trpi ovako iz dan u dan moralno i fizički. Kako da se vladam napram drugorocima i napram vlastima da ostanem u službi i na svome službenom mestu? Kako i što da poučavam decu u školi a da se ne zamerim onima, koji imaju mene i moju obitelj u šakama? — I tu se bori učiteljeva duša, bori se njegova ljubav, čustvo «njegov mentalitet i čitavo biće... Bori se njegova duša, u kojoj sve vrije i kuha ko u paklu.

I tu i u tome leži učiteljeva nesreća, bol i prvi povod bolesti i prerane smrti.

Sledi odatle logično da učitelj boreći se za svoju egzistenciju bori se ujedno i za svoju narodnu školu i jezik, jer očuva li ju, spasio je i sebe i obitelj od gladi i nesreće. Ne očuva li — eto ga na cesti kao beskućurca siromaka!

Našeg dakle slav. učitelja usled ne svoje ni naše politike iznenada eto ga bez službe, plate i bez — kruha. Kamo će, kuda? U druge službe i poslove u našim krajevima? Ta nema dosta mesta ni zaslužka ni za — «državni» narod! Jer svak voli svomu. «Tudja zemlja ima svoje, ne poznaje jade tvoje».

Što preostaje učitelju-prognaniku? Ne će on da zdvaja! Ta širok je svet!! A sva sreća, taj najbliži svet za nas je Jugoslavija. Njoj je manjkalo mnogonastavnika, što pogodalni na bojištima zadnjeg rata, a i inače nije ih imala dostatno.

Tamo našli prognani učitelji zarade i krova!

A mogao se desiti slučaj, da nije potrebovala Jugoslavija novih učitelja, sila, ili da nije htela primiti naše talijanske državljane, šta bi bilo od njih? Svakako najgore što možemo pomisliti. Mnogi bi morali nadničariti i baciti se na najniže telesne radove. A Amerika je daleko, do nje se hoće par hiljada lira, a niti prima sve — gladne!

Sada pomislimo zabrinutost našu glede sudbine naše, što ovisi o sudbini slav. škola Julske Krajine! Zar nije naravno i logično i opravdano da mi slav. učitelji barem želimo da oстане jezik slav. škola nepromenjen, znajući, da promenom jezika njime i mi učitelji letimo a da ne znamo gde ćemo pasti.

Naravna je dakle posledica, da se slov. učiteljstvo Italije mora boriti i za slov. školstvo, a to znači — boriti se za svoju egzistenciju. A ovo nije politika! Naša je jedina «politika» živeti na svojoj rodjenoj grudi, telesno i duševno, biti jednaki med jednakima

uživajući sve pravice što izviru iz našeg državljanstva. Želimo biti jednakopravni državljani, k tomu lojalni i iskreni.

Ovo je naša vruća želja prema kojoj udešavamo svoje delovanje i borbu.

Pa kakva je ta naša učiteljska borba? Pogotovo u zadnje doba je samo platonička. Ograničili smo se usled više sile jedino na registriranje u stališkom listu nezakonitosti, te vodeći iskaz otpuštenih i nasilno umirovljenih učitelja. Tu i tamo po koju vest člančić da se barem protuzimo i da podsetimo vlastodršce da nam se zbilja učinila krivica. Možda koja intervencija kod škol. oblasti. Spočetka smo malo glasnije prosvedovali na skupštinama i u listu, ali vlasti su nam dale razumeti da ne žele naših pritužba ni borbe tako, da su sve naše učiteljske predstavnike — jednostavno — škartirale kako koga.

U zadnje doba ni zaplakati nismo smeli...

Ipak naša duša nije prestala «boriti» se za naše ljudsko i građansko pravo, za pravo života u svojoj domovini i u svojoj zemlji. Mi ćemo i nadalje — boriti se u tom pravcu. Najgrdja je pak mistifikacija, da se hoće tu našu tobožnju borbu prikazati kao borbu protiv države i italij. naroda. Ali, znamo, ovo se govori, da se opravda sve ovo što se poduzelo proti nama i da je bilo oko dve stotine slav. učiteljsva samo u Istri bačeno na cestu. Nikada se nije čula iz učiteljskih ustiju koja uvreda na naslov države, dinastije i italij. naroda. To bi možda «nekoji» želeli, ali mi to ne ćemo. Naša organizacija je dala iskrene izjave lojalnosti slov. učiteljstva te živu želju sporazuma, zajedničkog rada, sloge i mira med oba naroda naših pokrajina. Naša Zveza nastoji približiti se k italij. učit. društvima za skupni rad u interesu našeg staleža.

Mi smo pokazali jasno i iskreno svakom prigodom, u školi, na ulici i na svojim zborovanjima, da poštujemo državu i njene zakone, u želji, da nas država i državni zakoni brane od svakog nasilja. Uzimamo u obzir tankočutnost in mentalitet italij. naroda, te nam se ne može dokazati neiskrenost i nelojalnost. Sve ovo činimo već iz žive naše želje da ostanemo kao učitelji u svojoj rodnoj zemlji med svojim narodom.

I ovu ljubav našu do sebe i do svoje obitelji kao da se izrugava, našu težnju, ostati med svojim narodom kao njegovi učitelji, smatra se — politikom, barem tako se govori i piše. A mi na ovo odgovaramo: Hleba, hleba, gospodaru i to med ljudima svoje krvi u svojoj domaji. I ništa više! Je l'ovo politika? Politika je umetnost, veština a naša težnja i ljubav naravna je kao što je izvor — voda! Jedino elektrarni sličila bi politika. A ako pak politika znači jošter borbu za život i egzistenciju, tada nek nam se ne uzima u greh i zločin što smo — političari i mi učitelji, nesamo radnici i besposlenici. Ali, znadu predbro krojači naših pretesnih haljina, da pitanje kruha zapravo ne spada u politiku; znadu vrlo dobro, da naš učiteljski i staleški rad nije politika, znadu, da to govore oni radi — politike. — Politika nas slav. učitelje proganja, suspendiše, penzionise; a mi smo prema toj politici miševi u pondžama mačke. Naša učitelj. društva nisu nit mogu biti politička telesa. To posvedočavaju naša društvena pravila i naš čitavi rad i postupak. Gospodo vlastodršci, ne krunite nas političkom trnovom krunom!

Himen. Tov. Janko Gerdol, učitelj na Misličah (sežanski okraj) se je poročil z g.co Milko Kosovelj iz Lokavca. Čestitamo!

Problem vzgoje

(Nekaj pomislekov.*)

Ta članek v zadnjem U. L. se giblje v pretesnih mejah, posebno v tolmačenju temeljev vzgoje in rešuje problem preoddaljeno, zato tudi ostaja domneva, da bi se dala z intenzivnim delom izboljšati vzgoja, ki je danes malone na tleh.

Grem mimo ugotovitve zmote v pojmovanju vzgoje, ker smatram za važno ugotoviti, da je v današnjih razmerah izključen vsak znaten uspeh na tem polju bodisi v javnem ali zasebnem življenju.

Nravstvo ne tvori samostojnega vprašanja in tudi ne zavzema prvega in odločilnega mesta v verigi činiteljev našega življenja; za njegovo mesto morajo biti dani gotovi pogoji gmotnega značaja: čim bolj nedostaja teh, tem težji je uspeh in kjer jih ni, je vsak trud zaman.

Rastline in živali, namenjene le telesnim potrebam ostalih živih bitij, potrebujejo za svoj razvoj le hrane, a človeku, kot najpopolnejšemu bitju, je treba tudi pravne vzgoje, ki jo izoblikuje duševnost z onimi dobrinami, ki nas dvignejo visoko nad žival in ustvarjajo v nas oni svet, ki je sposoben sprejemati razumevanje skupnih potreb.

Nastopi razum in volja, ki diktirata temelje vzgoje v raznih oblikah, da dosežemo harmonijo, a pred njima koraka naravni in večno veljavni zakon, ki terja pred vsem zadoščenje telesnim potrebam.

Kar in kolikor sprejemamo telesno in duševno, nam da ambient, v katerem se gibljemo in prvi zavestni dnevi se zarijejo v nas z neizbrisnimi značilnimi potezami in preidejo v našo kri in meso.

Rodbina je prvo polje, ki daja otroku, kar posestuje. Petero čutov nabira snov, ki bistveno prispeva k razvoju otroka po pravih z domačega ognjišča in tako prehajajo pridobitve v nove rodove.

Ker pa je rodbinski krog vedno bolj rahel, oziroma izgublja na veljavi, pada tudi vpliv družine na otroka.

Tudi delo genijev z najbolj prepričevalno in jasno besedo, ki se kot svetla luč pojavijo med

*) K tem pomislekom se še povrnemo. — Uredn.

nam, ostane osamljeno in ne izda, če gremo s prezirom mimo prvih družabnih potreb kakor se posebno izrazito vidi in občuti v današnji družbi. Zato je toliko bolj na mestu resnica, da v življenju je beseda oblak brez rose in brez dejanj ni poživiljanja, a istočasno obsojamo dejanja, stoječa v diametralnem nasprotju z vzgojo. Pri tem pa moramo ločiti dejanja kot vzrok od dejanj kot posledice, da bo naša obsodba pravilna. Prokletstvo, v katero smo obsojeni, in gnileba, ki klije iz krivic že stoletja in največ v zadnjem stoletju, je potisnila človeštvo v položaj, da išče z Diogenovo lučjo ono, do česar se smatra upravičeno.

Prav vsled vzgoje moramo brez ovinkov povedati na glas, da današnja sestava človeške družbe temelji na prekrivčnih razrednih razlikah in da onemogoča vzgojo.

V rodbini ne najdeš vzgojne sposobnosti iz enostavnega razloga, ker domuje v njej siromaštvo, pomanjkanje, beda in neprestani boji za kruh i. dr. ali nasprotno: bogastvo, izobilje, razkošje. Pri prvem in drugem smo daleč od resnicoljubja, skromnosti in drugih kreposti.

Kaj pa je vmes? Praznina in puhla beseda, ki v dobri ali slabi veri, resnično ali ne, iz ljubezni ali zgolj po poklicu in mehanično vodi posel vzravnjanja in ravnovesja med prvim in drugim. Med temi srednjimi smo tudi mi, ki nas boli krivica, ki kot črn madež odseva na mlademu otroškemu licu, že naprej zapisanem usodi telesnega in duševnega hiranja.

Kje vidi otrok sliko dobre vzgoje? In ta nedostatek ni tedaj po krivdi družine, kolikor po krivdi družabnega reda. To imejmo pred očmi za pravilno presojo vzgojnih sredstev in zmožnosti in pravično obsodbo onih, ki zavestno ali ne, nosijo odgovornost za te krivice in upogibajo in usužnjajo duhove, da obračajo hrbet stremljenjem za resnico in pravom.

Ne roditeljski in ne stiki s stariši ne bodo odstranili nedostatkov v vzgoji, temveč pravična razdelitev kruha, reforme, ki bi segle do spoznanja, da boj za obstanek ni šala in da je zdrava duša le v zdravem telesu, šele gospodarske reforme nam bodo omogočile uspešno delovanje na vzgojnem polju.

Uzgoj i narodni individualitet

(N. Zec)

Bilo je doba, kada je naš narod svu dušu svoju nosio u guslama svojim. Gusle su bile jedina utjeha, jedina nada, jedini razgovor i jedino obrazovno sredstvo. I naš je narod uistinu spasila pjesma — gusle javorove. U danima tuže, kada se činilo da je izgubljeno sve, da će i samoga naroda nestati, propojale su gusle javorove, iznijele opet pjesni nove, pa ako i odletješe ždralovi, ostadoše ždralovići ptici. Unuci su baštinili pjesmu djedovsku, a s njome i osobine otaca svojih, i — rekao bi Vojnović — vrag ih nije odnesao. Ne treba se bojati da će ni našega naroda ovdje nestati. Vrlo lako je pozatvarati škole, još lakše otpustiti učitelje, nije teško ni štampu uništiti, ali ima još mnogo toga, što se iščupati ne da. Tu je neoboriv mentalitet narodni, tu jezik narodni, tu nošnja njegova, tu pjesma, šala, karakter duše njegove; tu su benevrekke, gajde, mešnjice i mulineri; tu su neizmjerne povorke careva i carevića, kraljeva i kraljevića,

vila roženica i vila plivačica u pričama narodnim; tu je poezija Božića i badnjaka, tu veselo Novo ljeto, domjenci n ognjištu i pjesma bure u dimnjaku; šume, vinogradi, gorice zelene, stado sviloruno — sve, ste to čuva individualnost našu, a to se iščupati ne da. Što se više tjera, s tim se dublje povlači, srcu bliže, a kad nešto za taj komad mesa prione, ni sva kliješta ne pomažu.

Ovime je i jasno označen put, kojim da podje obuka i uzgoj naše mladeži: očuvanje narodnog obilježja, svih osobina njegovih. Škola često otjera starije običaje narodne, uvodeći noviji, napredniji duh u široke slojeve; no koliko je to drugdje dobro, ovdje ipak ne bi valjalo trijebiti vlastitosti i osobine narodne. Prema tomu ne će se ismijavati «užance» ovoga ili onoga sela, već naprotiv: podržavati i širiti ih, opisivati i tumačiti. Takav posao ne može nigdje na zemaljskom globusu smatrati protuzakonitim, jer je u bitnosti svojoj tako bezazlen, da ni muhi ne može zla donijeti. Ali kao što sirotinji kakvoj godi, kad joj pohvališ kućno siromaštvo, tako ćeš i narod pridici, oduševiti, kad mu pokažeš da cijeniš, razumiješ i ljubiš ono, što je njegovo.

Dr. Lavo Čermelj:

Nekaj o rabi števnikov

Na zadnjem delegacijskem zborovanju «Zveze slovenskih učiteljskih društev v Trstu» je bil sprejet predlog, naj se uvede tudi pri nas strogo štetje v skladu z desetinskim številčnim sestavom, kakoršno je bilo drugod uvedeno že z začetkom šolskega leta 1921—22. Predlog je bil sprejet o njem je ponovno poročal tudi «Učiteljski list, toda koliko učiteljev in učiteljic je upoštevalo ta sklep?

Nočem tukaj o tem zopet razpravljati in razkladati logično in jezikovno pravilnost takega štetja. Pisalo se je o tem že veliko. Sedaj je led že prebit. Edina ovira, da se to štetje ni povsod takoj uvedlo, je nekak človeku prirojeni konservativizem, ki ga imenujemo tudi — komodnost. Proti taki bolezni pa velikokrat ne more nič niti prepričanje o boljšem. Edino umestno zdravilo je čas.

Pač pa se hočem dotakniti drugega vprašanja, ki je bilo za slovenske šole v Jugoslaviji rešeno istočasno v štetju, za katero pa niso imeli pravega razumevanja niti oni, ki so na delegacijskem zborovanju zagovarjali novo štetje, v kolikor sem to lahko ugotovil iz dveh števil «Učiteljskega lista», ki sta omenjali debato o predlagani reformi.

Gre namreč za vprašanje: ali naj se neimenovana števila sklanjajo ali ne. Prvi se je lotil tega vprašanja l. 1900. Fr. Ilesič (Popotnik XXI. 1, 23-27, 2, 50-56) in je prišel do edino pravilnega zaključka: Neimenovana števila se v računanju ne sklanjajo. Njegovo stališče je zavzela tudi pokrajinska vlada za Slovenijo in temu primerno izdala tudi odredbo. Pravilno izgovarjamo potemtakem: $28 \times 9 =$ dvajset-osem pomnoženo z devet, $48:4 =$ štiridesetosem deljeno s štiri, v razmerju 9:2 devet proti dva, ali pri potencah: $a^4 = a$ na štiri, $A + m + n = A$ na m plus n (ne a na m plus ento!), in slično pri korenih.

Zakaj pa tako?

Vsako število nam predstavlja nekako združitev v enoto. Število je, kakor je poudarjal Fr. Ilesič v skladu z nemškim filozofom in pedagogom Höflerjem, «kompleksija». «Vsako število je ena duševna enota.» Kot tako mora imeti vsako število svoj natančno določeni jezikovni izraz, svoj števnik, ki mora biti naravno samostalniki, in sicer samostalniki ednine.

Pri nas je stvar nekoliko zamotana. Od pet dalje so števniki samostalniki, ki pa so, kakor je pokazal Ilesič, izgubili svojo sklanjatev. Zato je za te števnike docela naravno, da se ne sklanjajo. Nejasno pa je vprašanje glede prvih štirih števnikov, ki so po obliki pridevniki. Dosledno je Ilesič zahteval, da se tudi ti števniki ne sklanjajo. Katero obliko teh števnikov pa naj rabimo pri štetju? Za zadnji dve sta splošno v rabi obliki «tri» in «štiri», ki sta po Ilesiču pravzaprav tožilnik za vse tri spole. Glede prvih dveh pa je vprašanje še vedno odprto. Štejemo «eden», «dva» ali «ena», «dve». Tudi omenjena odredba ni razrešila tega vprašanja, nasprotno, v odredbi sami čitamo v lepi složnosti «dva» in «dve». Pisatelj tega članka je že l. 1917. (Popotnik XXXVIII, št. 2, str. 56—61) predlagal enotno štetje «eden», in to tudi zadostno utemeljil. O priliki reforme o štetju je pripoznal F. Vajda (Popotnik XLI. 1920: št. 4—6, 90—95), da je tako štetje pravilnejše, S. Dolar (Popotnik XLII. 1921. št. 10—11 str. 163—168) pa se je docela priklonil mojemu predlogu in zahteval štetje: eden, (Dolar predlaga en) dva, tri...

Seveda velja to samo za imenovana števila. Ako so števila imenovana, imajo v zadnjih sklonih pridevniško obliko in se temu primerno sklanjajo.

Zato: pet lir v dvajsetpetih lirah, toda pet v dvajsetpet, šest metrov proti tridesetim metrom, toda šest proti trideset.

Postotak izostataka

Lijepa stvar! reči će tko. Možda ne bi ni vrijedno bilo da se o tome riječ progovori. Mi pošto opazih, da se i u tome ne slažemo, nek mi bude dozvoljeno po sata razbibrige.

Smijemo li, da izračunamo postotak izostataka, uzeti za broj poludnevne obuke dvostruki broj školskih dana, kako to nekoji čine? Smijemo tamo, gdje polaze ujutro i popodne ista djeca. A gdje po-
hadaju školu ujutro jedni a popodne drugi učenici, nam je broj škol. dana istodobno broj poludnevne obuke. Evo primjera!

Uzmimo, da imamo ujutro 45, a popodne 35 učenika, ukupno dakle 80. Ako nam manjka od ovih poprijечно na dan 12 učenika, imat ćemo u 22 škol. dana 264 izostataka.

$$80 \times 22 \text{ (a ne 44)}$$

je 1760

$$\% = 264 : \frac{1760}{100} = 15$$

Dobijemo dakle 15% izostataka, što možemo da odmah i na pamet izračunamo iz broja poprijčnih dnev. izostataka.

Računamo li sa dvostrukim brojem poludn. obuke, dobijemo za polovicu premalen postotak, što u razrednici na prvi pogled vrlo lijepo izgleda, ali nas vara. Evo i to:

$$80 \times 44$$

je 3520

$$\% = 264 : \frac{3520}{100} = 7.5$$

Pogriješka je jasna. Ako imamo na 80 učenika 12 izostataka, ne može da ih bude na 100 samo 7.5.

I opet su sva djeca imala po 22 poludana obuke, a ne po 44. — Tko još ne vjeruje, nek izračuna napose % za ujutro i popodne, pa će se osvjedočiti, jer će u tom slučaju morati da računa sa 22 poludana obuke, a ne sa 44.

U—a

IZ ORGANIZACIJE

UPRAVNI ODBOR ZVEZE bo imel o Veliki noči sejo. Odborniki se obvestijo neposredno.

Vodstvo.

ZVEZIN PEVSKI ZBOR. Članom zbora se je pričela izplačevati potnina in prenočiščnina lanske turneje. V kratkem pridejo vsi na vrsto. — Pozivamo člane, ki prejmejo povračilo stroškov, da javijo na naslov: A. Širok, Trst, Via Tiepolo 8 (mezz. - Devescovi), ali se udeležijo pevske vaje 10.

in 11. maja v Trstu v svrhu koncerta o binkošnih v Trstu.

TEČAJ ZA SAMOIZOBRAZBO UCITELJSTVA se bo vršil tudi letos pri Sv. Luciji in sicer po sklepu šolskega leta. Toliko v znanje tovariščam in tovarišem, da se bodo vedeli ravnati. Podrobnosti še niso določene. Vendar naj društveni odbori poskrbe za lepo udeležbo, ki nam bo v čast pred gosti. Svetolucijski dnevi niso le prijetni za udeležence, marveč tudi znameniti za ves stan!

TOLMINSKEMU UCITELJSTVU. Ker društvena pravila še niso potrjena, so se radi plačevanja

članarine razposlale vsem članom poštne položnice Zadrugne zveze v Trstu. Ta način plačevanja je namreč danes najenostavnejši.

Pozivamo tovarišice in tovariše, da poravnajo svoje zastanke za l. 1923 ter priložijo kak desetak tudi za tekoče leto.

Učiteljem in učiteljicam, ki so nastavljeni v šols. letu 1923/24 ter prejmejo Učiteljski list, a še niso vpisani v organizacijo, pošiljamo položnice s pozivom, da plačajo naročnino, ki znaša letno L. 24.—
Vodstvo Zveze.

Otroške pesmi, ki jih je založila Zveza, se te dni razpošiljajo. Z izdajo te lepe zbirke, tako po vsebini kot po obliki, je zamašena zijajoča vrzel, ki jo je čutilo učiteljstvo pri izbiri primernih pesmi za šolsko mladino. Zastopana je v zbirki vrsta naših odličnih skladateljev, saj ima 40 strani četrtinske oblike.

Iz zakonodaje

Norme za izvršbo šolsk. zakona 1. okt. 1923., št. 2185.

(Konec.)

Pri vsakem pouku za pospeševanje dela preizkuša komisija tudi praktično sposobnost učencev, upošteva poleg izvršenega dela tudi vse, kar je učenec naredil tekom leta in kar se mora razstaviti v sobi za skušnje.

Za prestop v višji razred zadošča tretje mesto, ako ga učenec doseže pri dveh izmed navedenih učiteljev.

Cl. 16. — Uspeh umetnostnega pouka: a) petja, b) risanja in lepopisja, c) logičnega čitanja in recitacije se od tretjega razreda dalje reduje ločeno za vsak predmet.

Za prehod v višji razred zadošča tretji red v dveh izmed navedenih predmetov.

Cl. 17. — Učenec se reduje tudi iz vedenja ter mora ponavljati razred, če ne doseže vsaj drugega mesta iz vedenja.

Posebni redi so tudi za telovadbo in igre, ker se v teh kaže volja in značaj, kakor tudi za higijeno in osebno snaznost.

Če učenec ne dobi vsaj tretjega reda v higijeni in snagi, se bosta ravnatelj in učitelj osebno prepričala o zdravstvenih razmerah njegovega domačega življenja in, kjer se pokaže revščina prostorov in sredstev, nedostajanje varstva ter obžalovanja vredno skupno bivanje več rodbin v enem samem tesnem prostoru, bosta obvestila pristojno državno in občinsko oblast, kakor tudi dobrodelne ustanove ali šolska podporna društva, ki lahko uspešno pomagajo.

Cl. 18. — Spričevala, o katerih govori 13. člen kr. dekreta 1. okt. 1923., št. 2185 se izdajajo po vzorcu, priloženem temu odloku.

Izbor učnih knjig.

Cl. 19. — Predno prične doba izkušenj, a nikdar ne pred zadnjim mesecem šole, se izberejo učne knjige, v skladu z učnimi načrti, za sledeče šolsko leto.

Odločuje v vsaki šoli, na predlog razrednika, kolegialno vse učiteljstvo, ki poučuje v razredih, pripadajočih isti stopnji; za šolo je tukaj razumeti vse razrede istega središča prebivalstva, odvisne od enega did. ravnatelja, ali vse razrede, ki tvorijo v mestu šolsko okrožje odvisno od ravnatelja skupine.

Pesmi so razdeljene v skupino eno-, dvo- in troglasnih skladbic ter imajo dodatek za najnižja šolska leta.

«Otroške pesmi» je uredil S. Kumar, cena zvezka je 4 L. Tiskalo se je tisoč izvodov, ki se lahko takoj prodajo, če si vse učiteljstvo nabavi po en izvod. Predsednikom učit. društev se pošlje zbirka, da jo precenijo in priporočijo. Izdani zvezek je nov dokaz uspešnega dela v organizaciji, obenem pa tudi Zvezi v čast, kakor bi bil v znatno gmotno korist zboru, če bi se vsi izvodi razpečali.

Novi rod bo imel za Veliko noč prilogo, da dobe nekoliko čtiva tudi šibkejši bralci. Tem primerno bo tudi ilustriran.

Uprava Novega roda javlja, da je prisiljena izročiti nekatere trdovratne dolžnike odvetniku v izterjanje, ker niso večkratni opomini nič izdali.

Posvetu predseduje ravnatelj ali najstarejši učitelj.

Iz zapisnika mora biti razvidna številka in stran uradnega «Bollettino ufficiale», kjer je razglašeno odobrenje predlagane učne knjige od strani učnega ministrstva.

V enorazrednih šolah določi učne knjige učitelj kar sam ter sestavi poročilo.

Zapisniki in poročila se isti dan pošljejo nadzorniku, podpisani od prizadetega učiteljstva.

Cl. 20. — Učni proveditor objavi pred sklepom šolskega leta izkaz, v katerem so vsi podatki (cene in dr.) knjig, ter izkaz šol, v katerih se smejo rabiti glasom prejšnjega člena, navajajoč za vsako knjigo «Bollettino ufficiale», v katerem je objavljeno odobrenje ministrstva.

Cl. 21. — Uporaba velja za tri leta, če so knjige za nižjo stopnjo; za dve leti, če so za višjo. Za dopolnilni tečaj traja uporaba toliko let, kolikor je razredov.

Vsak predlog o menjavi uporabljanih knjig ob koncu navedene dobe mora biti v zapisniku podprt z natančno primerjavo knjig, ki se želita menjati.

Ta primerjava se pa ne zahteva, če tretjina učiteljev, ki so pri posvetu, ni bila prisotna pri izbiri prve knjige.

Cl. 22. — V enorazrednih šolah je dopusten predlog uporabe nove knjige, kadar nastopi nov učitelj.

Uporabo knjig, ki po določbi 11. nov. 1923. o urnikih in učnih načrtih niso obvezni za učence, ampak le za šolo, ugotovi kr. šolski nadzornik, ki mu pomagata dva ravnatelja, določena od kr. proveditorja.

Cl. 23. — Prepovedana je uporaba knjig, določenih za učence, ako so jih sestavili uradniki, nadzorniki ali proveditorji, v onih šolah, ki spadajo v njih delokrog.

Delokrog nadzornikov, katerim ni določeno okrožje, je smatrati enak onemu proveditorja.

Učni dnevi.

Cl. 24. — Učnih dni mora biti po določbi čl. 15 kr. dekreta 1. okt. 1923., št. 2185, vsaj 180; izmed teh je določenih za razvijanje učnega načrta skupno 150 in 30 za popraševanje, ponavljanje, priložnostni pouk, izpraševanje itd.

Cl. 25. — Četrtek je praviloma prost.

V število učnih dni šolskega koledarja se pa po odredbi did. ravnatelja všteje gotovo število četrтков, izbira je one, ki so blizu počitnic ali prostih dni vsled verskih ali civilnih praznikov po uradnem koledarju.

Če posebni krajevni razlogi ne dovolijo, da bi se doseglo tekom normalnega šolskega leta število 180 dni pouka, more did. ravnatelj vključiti kot šolske dni tudi vse razpoložljive četrteke.

Čl. 26. — Učitelje, ki so se posebno odlikovali v predmetih: verstvo, petje, risanje in lepomiselnost, čitanje in recitacija, kmetijstvo, ženska ročna dela in vzgojne igre, kvalificirajo did. ravnatelji v svojih poročilih za vsak navedenih predmetov z besedami: a) izkušen; b) zelo izkušen; c) izkušen in zaslužen.

Taka kvalifikacija mora stati v nadzorovalnih zapisnikih in v letnem obvestilnem poročilu.

Če je kdo dosegel tri zaporedna leta red «izkušen» vsaj v dveh navedenih predmetih, je to razlog — poleg drugih zahtev — za vpis v častni imenik osnovnošolskih učiteljev.

Iste naredbe veljajo tudi za učiteljstvo, ki se je posebno odlikovalo z delom v razredih, o katerih je govora v 7. in 8. členu tega dekreta.

Sestava šolskih listin.

Čl. 27. — Učitelj mora sestaviti, poleg listin, ki bi jih zahtevale oblasti, tudi sledeče šolske listine:

1. Razrednico, ki ima vse podatke učencev, mesečne redove za posamezne učne predmete ter druge opazke, ki jih predvidja vzorec spričeval;

2. Prospekt učencev, razvrščenih v skupine po zmožnosti, ki se periodično ugotavlja (vsak prvi mesec za prve štiri mesece pouka in v začetku zadnjega meseca);

3. Učni načrt, izdelan za skupine lekcij;

4. Sklepno poročilo po navodilih, ki jih bo dal leto za letom kr. proveditor;

5. Šolska kronika s podatki o obisku učencev, o zamudah tekom leta, o izjemnih vzrokih številnih zamud, o zamudah učiteljev ter eventualnih učnih posledicah suplenta, o stanju učnih podpor o dopolnilnih delih, o obiskih, zletih, šolskih praznikih, o obiskih predstojnikov ter o posebnih dogodkih javnega življenja, v zvezi s šolo.

Navedeni spisi kakor tudi zbirka šolskih izdelkov (naloge, pisalne in risalne vaje), podpisani od učitelja in razvrščeni, vsaj od petih učencev z različnimi prednostmi, po časovnem redu (kronološko), bodo morali biti na razpolago šolskih oblastem za

morebitno kontrolo ter se morajo hraniti v vsaki šoli vsaj dve leti.

Čl. 28. — Dejanski ali poverjeni did. ravnatelj je dolžan sestaviti, poleg zahtevanih od oblasti, tudi naslednje spise:

1. Šolski koledar po predpisih čl. 15 kr. dekreta 1. okt. 1923., št. 2185, in poročilo kr. šolsk. nadzorniku o uporabi koledarja. To naj se izvrši v prvem šolskem mesecu;

2. Statistični podatki o ponavljajcih (po prvem mesecu šole);

3. Dnevnik s kratkimi, natančnimi opazkami o dnevnem delu (kar je predložiti vsak mesec kr. nadzorniku);

4. Poročilo kr. šolsk. nadzorniku o učnih programih učiteljev didakt. okrožja, kar naj se sestavi tekom prvih treh šolskih mesecev;

5. Kronika šole in spopolnjevalnih ustanov did. okrožja, sestavljena na podlagi podatkov učiteljstva ali pa zbranih neposredno;

6. Statistično poročilo o uspehihkušenj.

Čl. 29. — Drugorodni učitelji, ki nameravajo napraviti skušnjo, (čl. 25. odloka 1. okt. 1923., št. 2185) morajo napraviti vlogo na kr. proveditorat.

Skušnja se dela pred komisijo, ki jo vsako leto imenuje kr. proveditor ter je nje predsednik. Komisija je sestavljena iz enega učitelja osnovne šole, enega did. ravnatelja, enega šolsk. nadzornika in enega profesorja italijanščine na srednji šoli, ki vsi bivajo v mestu, kjer je šolski urad.

Skušnje se lahko vrše vsakega pol leta, vendar ne sme biti manj kot deset kandidatov.

Izpraševanje sestoji iz dveh skušenj, ki trajata vsaka ne manj kot pol ure. Pri prvi skušnji mora kandidat v razgovoru z izpraševalci dokazati, da sigurno obvlada italijanski jezik; pri drugi skušnji razlaga in opisuje, če le mogoče učencem katerega razreda osnovne šole, nekaj strani učne knjige, ki se rabi v deželi in mu jo navede komisija.

Prehodne odredbe.

Čl. 30. — Odredbe čl. 7 in 8 stopijo v veljavo začetkom šolskega leta 1924-5 ter se udeležijo le v občinah, ki imajo nad 100 razredov, i. s. za poskušnjo skozi tri leta.

V spomin pok. tovariša A. Jacobija

(Dopis iz krogov upokojenega učiteljstva.)

7. februarja t. l. je umrl v Gorici naš tovariš Anton Jacobi, ki je deloval čez 50 let v proslah ljudskega šolstva in učiteljstva. Spadal je med najstarejše učitelje naše dežele, ki so preživeli vse dobe razvitja našega šolstva, pa tudi vse težave učiteljskega stanu. Po svoji vitki in krepki postavi je spadal bolj v vojaški nego učiteljski stan in pečal se je zares v svojem prostem času z velikim veseljem in uspehom z vojaškimi študijami. Dospel je kot rezervni častni do stotnika in v zadnji vojni je postal major ter je kot tak prevzel vodstvo in upravo vojaške bolnišnice. Njegovi stanovski tovariši se ga hvaležno spominjamo kot učitelja, v katerega družbi in sodelovanju smo preživeli mnogo slabih in le malo ugodnih let. Ker je bil za italijanski in nemški koncept najboljša moč med nami ter neustrašen in pogumen, smo ga radi volili na častna mesta. Zastopal je učiteljstvo pri deželnih

učiteljskih konferencah, bil je več let predsednik deželne učiteljskega društva, ki je zastopalo skupne interese vsega učiteljstva na Goriškem ter pripomoglo tudi posameznikom v pravnih in gmotnih zadevah, da niso onemogli in trpeli škode in ponižanja.

Pokojni je bil po svojem nastopu najboljši voditelj deputacij, katere je deželno društvo pošiljalo na višje instance. Deželno učiteljsko društvo je doseglo trikratno izboljšanje materialnega stanja. Zadnji uspeh je bil, da se je stanarina pričela prištevati pokojnini. Po vojni smo upokojeni učitelji z njegovo izdatno pomočjo ustanovili Društvo upokojenega učiteljstva ter mu postavili na čelo njega, ki se je že pokazal pri vsaki priliki, da je za tako mesto najspodobnejši med nami. Kakor prej deželno tako je vodil pokojni tovariš Jacobi tudi Društvo upokojenega učiteljstva marljivo in spretno, da smo dosegli zopet trikratno izboljšanje neugodnih pokojninskih razmer. Zato je njegova smrt bridko zadela upokojence in to tem bolj, ker pokojnega ne moremo namestiti z enako sposobnim in marljivim naslednikom.

Pokojni Jacobi se je odlikoval po svoji delavnosti in strogem redu delovanja. Bil je marljiv preiskovalec goriških arhivov. Zapustil je obširne zbirke zgodovinskih spisov. Rešil je mnogo zgodovinskih dogodkov domače dežele iz pozabljenja.

Proti slovenskemu učiteljstvu in ljudstvu se je vedel in nastopal vedno prijateljsko. Pisal je mnogo in svoje spise pošiljal v razne liste, boreč se za učiteljski in šolski napredek, pa tudi za pravne ljudske zadeve. Najljubše so mu bile zgodovinske preiskave in studije. Zapustil je obširne in mnogoštevilne zbirke raznih rokopisov, ki so uspeh njegovega delovanja okoli 50. let. Naj v miru počiva in ostane učiteljstvu v hvaležnem spominu.

Kazimir Rade

Umro je 3. o. mes. u Buzetu pod svojim vlastitim krovom u krugu svoje obitelji: supruge, četiriju kćeri i sina. Rodio se u Kastvu 1876. god. Učiteljske svrši u Kopru. Prva i skoro zadnja učitelj. služba bila mu na hrv. školi u Buzetu. God. 1920. bio je osuđen na tromesečni zatvor u Trstu radi neznatne trice, iza čega bio je suspendiran. Mnogo se borio sa svojom obitelji da postigne italij. državljanstvo, što mu se posreći proš. oktobra, te bi imenovan učiteljem u Črnici kraj Buzeta. Tu ga napala ljuta neizlječiva poznata boletica, koja ga shva u mesec dva. Bio ponosan, ali uz to pesimista i samo praktičnjak i trgovac. Ipak je u svoje doba pre rata pokrivaio razna časna mesta u raznim našim kulturnim i gospodarskim društvima u Buzetu. Za vreme rata imenovan bi opć. komisarom, te je vodio općinu i aprovizaciju, a doma svoj dućan. Inače malo je mario za učitelj. društva. Ovo zaratno doba nije ga našlo junakom, te je bio kritikovan s obe strane. — Počivao u miru barem u zemlji!

ŠOLSKE VESTI

NAŠ PRAVNI POLOŽAJ.

V postojnskem okraju sta z vso naglico premeščena tovariša Zorž Alojzij in Mislej Josip. Prvi je moral iz Postojne v Knežak, drugi iz Št. Petra na Krasu v Bukovje pri Ilir. Bistrici.

Tov. Herman Kmet v Podkraju se je moral iti opravičevati radi «težkih» pregreh, v varstvu milice za varstvo države, v Gorico, kjer so mu namignili, naj bi se odpravil čez mejo, ker ni tu državljan.

Poedinih slučajev ne komentiramo danes, ker bomo imeli še priložnost. Kažejo pa v kričeči luči, kakšen je takozvani pravni položaj učiteljstva. Ta pravni položaj je odvisen od takih okoliščin, v gornjih slučajih kakor tudi v mnogih drugih tekom zadnjih časov, da se človek prime za glavo, ko jih čuje. Pravi vzroki se seveda zamolčijo in potajé, učitelju pa se pritiska na čelo pečat protidržavnosti in nevarnosti. Zaznamenujejo se navadno najbolj možati in najbolj poštení. Signum temporis!

Stavka na učiteljsku! Kakor se govori, so na tolimskem učiteljsku stavkali gojenci proti prof. Paulinu, ki je učiteljstvu prav dobro znan še z nekega tečaja v Firenzi. Stavka pa danes ni šala in dijak nosi posledice, naj je kriv ali ne: tri «kolovodje» stavke so izključili iz učiteljskega! Ali so bili «kolovodje» ali ne, je postransko. Glavno je, da so jih iskali. Pri tem se je pripetil slučaj, ki ima v vsej mizeriji stavke in njenih okoliščin svojo veličino: ena izmed učiteljsčnic je izjavila, da nosi

vso odgovornost za stavko ona sama. Ali ni to dekle višje kot vsi sodniki «predrznih» štrajkovcev?

Pabirci iz jugoslavenske pedagogije

Obzirom na osnovnu nastavu ravna ju se jugoslavenske pokrajine još po svojim starijim autonomnim zakonima, osim nekih novih općenitih naredbi. No s unificiranjem narodnoga života izjednačit će se u najskorije vrijeme i u osnovnoj nastavi cijela država. Prejekat je izradjen i doskora će biti predan narodnoj skupštini Zakon o osnovn. školama, koji će važiti za cijelu državu, pa će tim aktom biti uklonjene i zadnje razlike, koje još vladaju.

Uz V. Pedag. školu u Zagrebu otvoren je i Psihološki institut za eksperimentalno proučavanje d'aka. Predstojnik je dr. Bujaš. Zemaljska vlada je pri otvorenju držala anketu od raznih intelektualnih slojeva, da je poupru u ovome modernom nastojanju.

Izradjen je projekt zakona o proširenju učit. škola (učiteljska) od 4 na 5 godina. Proforski zborovi svih učit. škola dobili su taj projekt i na posebnoj sjednici imali su da ga prouče i postave svoje opaske. U petoj godini učili bi se stručni predmeti i po volji odabrana skupina predmeta.

Otkad otok Krk pripada Jugoslaviji, dobio je: 1 gimnaziju (sa onom samostanskom na Košuljunu dvije), zatim dvije građanske škole, nekoliko ženskih stručnih škola i tečaj za košaraštvo. Isti razmjer vlada i u drugim krajevima. Zapreka u naglom podizanju školstva jest jedino — nestašica zgrada (a donekle i nastavnika, osobito viših).

Kao dar za Novu godinu podijelio je kralj u svakom srednjoškolskom zavodu u kraljevini po jednomu diaku: fotografiju kralja, kraljice i prestolonasljednika, a uz fotografiju i 500 dinara. U Karlovcu je takvu nagradu dobio jedan Istranin.

Gotov je novi činovnički zakon, i sada se u Ministarstvima svrstavaju svi državni činovnici u klase. Predviđene su tri kategorije: u prvu ulaze akademski obrazovani, u drugu oni sa maturom, a u treću bez mature. Svaka je kategorija podijeljena u grupe. Učitelji prema tome ulaze u II. kategoriju, no čini se, da su dobili dosta visoke grupe te kategorije. Ne razumijem samo kako su nadzornici ušli u I. kategoriju, kad velik dio njih ima tek maturu. Bit će valjda po onoj: Tko je u polju..

Književnost in umetnost

Josip Ribičič: Kokošji rod. Mladim in starim v pouk in zabavo. Gorica 1924. Izdala in založila Narodna tiskarna. — Str. 72. Cena L 2.80, po pošti L 3.20. — O knjižici še spregovorimo.

Pesmi O. Deva, ki so jih nekateri udeleženci tečaja pri Sv. Luciji naročili potom tov. Ig. Križmana, se dobe pri predsedniku naše Zveze. — Toliko v znanje naročnikom.

«Svetopisemske kateheze» 1. in 2. snopič. Sestavil duhovnik trž-kop. škofije. Priporočamo delo kot metodično pomožno knjigo vsem onim tovarišem in tovarišicam, ki poučujejo verstvo na ljudski šoli.